

Siisti kylä. Hyvä mieli.

Чище снаружи. Чище внутри.

Cleaner outside. Cleaner inside.

KARELIA

CBC // Yhteistyöhanke

Hanketta rahoittavat EU, Suomi ja Venäjä.

TARINOITA TAVARAHOIVASTA

– Kansalaiset aktiivisina toimijoina
kiertotaloudessa

Taru Peltola, Suomen ympäristökeskus ja Itä-Suomen yliopisto

taru.peltola@uef.fi

Reeta on tuunannut virkkaamalla vanhan pyörän

Katin äidin auto on vanha, risainen ja likainen ja siksi käytännöllinen

Glebin appiukko rakentaa lamppuja mistä tahansa vanhasta tavarasta

Tarun tyyny on tehty vanhasta räsymatosta

Siisti kylä. Hyvä mieli.

Чисте снаружи. Чисте внутри.

Cleaner outside. Cleaner inside.

KARELIA

CBC // Yhteistyöhanke

Hanketta rahoittavat EU, Suomi ja Venäjä.

TAVARATARINAT – Menetelmä tavarasuhteiden tutkimiseen

Onko käytössäsi tavara tai tuote, jota olet käyttänyt erityisen kauan, kauemmin kuin muut?

Kyseessä voi olla esimerkiksi kodinkone, työkalu, vaate tai varuste, astia, huonekalu, kulkuväline tai mikä tahansa sinulle arvokas tavara, josta et halua luopua, vaan jota hoidat, huollatat ja korjaat huolellisesti. Tai onko jokin vanha tavara saanut käytössäsi uudenlaisen käyttötarkoituksen ja on siksi arvokas? Ota työpajaan mukaan itse tavara tai kuva siitä, ja **tule mukaan jakamaan oma tarinasi!**

Työpajassa osallistujat kertovat ensin lyhyesti omat tarinansa: mistä tavarasta on kyse, milloin se on hankittu ja miksi, mitä tavara merkitsee ja miksi et halua luopua siitä? Tämän jälkeen pohditaan yhdessä ihmisten suhdetta tavaroihin, kertakäyttökulttuuriin ja jätteeseen.

Työpaja on osa [WasteLess Karelias](#) –hanketta, jossa tutkitaan ihmisten asenteita kierrätykseen ja jätteiden synnyn ehkäisyyn Suomessa ja Venäjän Karjalassa. Työpaja videoidaan.

Reeta on tuunnannut virkkaamalla vanhan pyörän

Katin äidin auto on vanha, risainen ja likainen ja siksi käytännöllinen

Glebin appiukko rakentaa lamppeja mistä tahansa vanhasta tavarasta

Tarun tyyny on tehty vanhasta räsymatosta

Siisti kylä. Hyvä mieli.

Чище снаружи. Чище внутри.

Cleaner outside. Cleaner inside.

KARELIA

CBC // Yhteistyöhanke

Hanketta rahoittavat EU, Suomi ja Venäjä.

Tarinaportaali

https://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankkeet/WasteLess_Karelias/Tarinaportaali

Tavaratarinoita

Tähän kootaan WasteLess Karelias -hankkeessa kerättyjä tavaratarinoita. Videoilla kuullaan tarinoita omistajilleen rakkaista esineistä, jotka ovat kulkeneet mukana elämän eri vaiheissa ja jopa sukupolvelta toiselle. Tavarointa on toisinaan korjattu ja ehostettu, ja niiden merkitys omistajilleen on vain kasvanut ajan myötä. tarinat inspiroivat katsomaan myös omia tavaroita uusin silmin ja arvostamaan sitä, mitä jo omistaa.

Susannan kaappi

Miikan talvitakki

Siisti kylä. Hyvä mieli.

Чисте снаружи. Чисте внутри.

Cleaner outside. Cleaner inside.

KARELIA

CBC // Yhteistyöhanke

Hanketta rahoittavat EU, Suomi ja Venäjä.

Tavarahoiva (product care) käsitteellisenä avaimena arjen kiertotalouteen

- Tavarahoiva = toimet, jotka tähtäävät tuotteen elinkaaren pidentämiseen (Ackermann et al. 2018)
 - ▶ Huolto, puhdistus, korjaus, tuunaus...
- Hoiva kuvastaa suhdettamme ympärillä oleviin asioihin:

Tronto (1993): *“everything that we do to maintain, continue and repair ‘our world’ so that we can live in it as well as possible. That world includes our bodies, our selves, and our environment, all of which we seek to interweave in a complex, life-sustaining web”.*
- Kiertotaloudessa usein fokus jätteeksi päätyvissä materiaaleissa – mutta mitä tapahtuu ennen kuin tavaroista tulee jätettä?
 - ▶ Kansalaisten aktiiviset toimet, joilla he vaikuttavat materiavirtoihin

Siisti kylä. Hyvä mieli.

Чисте снаружи. Чисте внутри.

Cleaner outside. Cleaner inside.

KARELIA

CBC // Yhteistyöhanke

Hanketta rahoittavat EU, Suomi ja Venäjä.

Tavarahoiva avaa kolme näkökulmaa kiertotalouteen

1) Hoiva moraaliteorianana (esim. Sevenhuijsen 2003):

- ▶ hoiva osana aktiivista kansalaisuutta, jossa suhdetta materiaan ja kuluttamiseen määrittävät hoivalle tyypilliset eettiset periaatteet (tarkkaavaisuus, reagoivuus, vastuullisuus, taidokkuus)

2) Taloudellisena toimintana ja työnä, jolla on merkitystä (esim. Puig de la Bellacasa 2017):

- ▶ hoiva lisää tavaroiden arvoa, käytettävyyttä ja käyttöikää; tämä työ on näkymätöntä ja aliarvostettua, mutta se voi mahdollistaa eettisemmät toimintatavat

3) Käytäntönä, joka ylläpitää sosio-materiaalisia suhteita (esim. Mol et al. 2010):

- ▶ hoiva kohdistuu yhtäläillä tavaroiden kuin sosiaalisen yhteisön tarpeisiin reagoimiseen

Siisti kylä. Hyvä mieli.

Чище снаружи. Чище внутри.

Cleaner outside. Cleaner inside.

KARELIA

CBC // Yhteistyöhanke

Hanketta rahoittavat EU, Suomi ja Venäjä.

Tavarahoivan etiikka

Ihmisillä on monia perusteita ja periaatteita, jotka kannustavat heitä pidentämään tavaroidensa elinkaarta:

- Käytännölliset ja taloudelliset motiivit (ei ole tarvetta tai varaa hankkia uutta)
- Sosiaaliset ja emotionaaliset motiivit (muistot, yhteisölliset tavarat)
- Esteettiset motiivit
- Kulttuurihistorialliset motiivit (käsityö- tai muu perinne)
- Ympäristösyyt

Siisti kylä. Hyvä mieli.

Чище снаружи. Чище внутри.

Cleaner outside. Cleaner inside.

KARELIA

CBC // Yhteistyöhanke

Hanketta rahoittavat EU, Suomi ja Venäjä.

Tavarahoivan etiikka

Tavarasta ei pidetä huolta, jos:

- se on halpa (siksi entisistä kestopulutushyödykkeistä voi tulla kertakäyttöisiä)
- se menettää statusfunktionsa tai ei sovi käyttäjänsä identiteettiin
- sen voi laittaa kierrätykseen (!)

Siisti kylä. Hyvä mieli.

Чище снаружи. Чище внутри.

Cleaner outside. Cleaner inside.

Miikan talvitakki

Vuori on rikki, mutta hän ei halua ostaa uutta, koska talvet ovat lämminneet ja hän tarvitsee lämmintä takkia vain harvoin.

Tarina synnytti havaintoja kiertotalouden sisäisistä jännitteistä:

- tavarahoiva ei perustu universaaliin etiikkaan, vaan harkinta ja prioriteetit ovat tilanteisia:
 - sama ihminen voi pidentää joidenkin tuotteiden elinkaarta ja heittää surutta pois muita tuotteita
 - erot sukupuolten ja sukupolvien välillä?
- Ympäristövastuun kannalta olisi olennaista pidentää myös vähemmän "karismaattisten" tuotteiden elinkaarta: siedämmekö rikkinäistä tai rihkamaa? Kannattaako halpaa korjata? Entä voiko uutta ostaa, jos vanhan voi vain laittaa kiertoon?

Siisti kylä. Hyvä mieli.

Чище снаружи. Чище внутри.

Cleaner outside. Cleaner inside.

KARELIA

CBC // Yhteistyöhanke

Hanketta rahoittavat EU, Suomi ja Venäjä.

Tavarahoiva työnä ja merkityksellisenä taloudellisena toimintana

Heidin marjatilalla palvelee traktori, jota jo Heidin isä käytti. Heidi toivoo jättävänsä traktorin lapsilleen (ainakin viihdekäyttöön). Heidillä oli pitkään luottohuoltaja, jonka huomaan hän traktorinsa uskoi.

Tarina laajentaa näkökulmaa tavarahoivan taloudellisesta merkityksestä:

- Huolto/korjaus ostettuna palveluna tuo työtä maaseudulle
 - Vanhan traktorin omistaminen edellyttää myös ostopalveluja urakoitsijalta töihin, joita traktorilla ei voi tehdä
- > maaseudun elinvoima lisääntyy

Heidin traktori

Siisti kylä. Hyvä mieli.

Чисте снаружи. Чисте внутри.

Cleaner outside. Cleaner inside.

KARELIA

CBC // Yhteistyöhanke

Hanketta rahoittavat EU, Suomi ja Venäjä.

Tavarahoiva työnä ja taloudellisena toimintana

- Tavarahoiva vakiinnuttaa tavaran olemuksen hyödykkeenä ja estää sitä muuttumasta roskaksi (korjaaminen, puhdistaminen); voi myös lisätä arvoa (tuunaaminen)
- Tällainen ontologinen työ on näkymätöntä, vaikka sillä voi olla laajaa taloudellista merkitystä
- Ei ole irrallista kiertotalouden valtavirtavisioista, vaan osittain nojaa niihin (palvelukulttuuri ja omistus kietoutuvat yhteen)

Tavarahoiva sosio-materiaalisena käytäntönä

Katrin yleiskone

Katrin yleiskoneen materiaaliset ominaisuudet (kestävyys) mahdollistavat pitkän käyttöiän, mutta onko kone korjattavissa jos se hajoaa?

Erilaiset tavarat vaativat erilaista huolenpitoa ja mahdollistavat tavarahoivaa eri tavoin; tällaisista tavaroista tarinoita kertoneet herkimmin luopuivat:

- ▶ puserot tai housut jotka eivät kestä kulutusta
- ▶ Kengät jotka eivät kestä
- ▶ Huonolaatuiset tavarat
- ▶ Vanhat matkalaukut, joita ei voi lukita
- ▶ Muoviset keittiövälineet jotka värjäytyvät

Miten vastuu tavaroiden elinkaaresta jakautuu kiertotaloudessa?

- Siirretäänkö tuotepolitiikalla huonolaatuisten tuotteiden hoivakuormaa ja vastuuta kuluttamisen ympäristövaikutuksista yksilöille?
- Toisaalta: vaihtavat yhteisöt tasaavat kuormaa (esim. saako Katri naapurilta varaosia?) ja niillä voi olla laajempaa sosiaalista merkitystä (rompetorit, vaihdon sosiaalisuus ja yhteisölliset vaikutukset)

Siisti kylä. Hyvä mieli.

Чисте снаружи. Чисте внутри.

Cleaner outside. Cleaner inside.

KARELIA

CBC // Yhteistyöhanke

Hanketta rahoittavat EU, Suomi ja Venäjä.

Tavarahoivan yhteiskunnallinen merkitys – vastatarinoita kertakäyttöistymiselle?

- Hoiva motivoituu ja tapahtuu yhteisöissä – kyse ei ole vain yksilöiden suhteesta materiaan
- Tavarasuhdetta määritellään tuote-, turvallisuus- ja ympäristöpolitiikan keinoin – miten tavarahoivan näkökulmaa voisi hyödyntää näissä?
- Tavarahoivan suhde kiertotalouteen on monimutkainen: tarvitaan monipuolisempi kuva siitä, miten eri tavoin ihmiset osallistuvat kiertotalouteen (esim. omistamisen ja jakamisen rooli; aktiivinen ja arkinen osallistuminen materiakiertoihin)
- Nostaa esiin myös kiertotalouden sisäisiä jännitteitä:
 - lisääkö kierrätys kuluttamista?
 - mikä on näkymättömän (kierto)taloudellisen työn merkitys?
 - miten vastuu materiavirroista jakautuu?

Siisti kylä. Hyvä mieli.

Чище снаружи. Чище внутри.

Cleaner outside. Cleaner inside.

KARELIA

CBC // Yhteistyöhanke

Hanketta rahoittavat EU, Suomi ja Venäjä.

Kiitos!

Taru Peltola, Suomen ympäristökeskus ja Itä-Suomen yliopisto

taru.peltola@uef.fi

Reeta on tuunannut virkkaamalla vanhan pyörän

Katin äidin auto on vanha, risainen ja likainen ja siksi käytännöllinen

Glebin appiukko rakentaa lamppuja mistä tahansa vanhasta tavarasta

Tarun tyyny on tehty vanhasta räsymatosta